

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI TƏHSİL NAZİRLİYİ
BAKİ DÖVLƏT UNİVERSİTETİ

FƏNN SİLLABUSU

Təsdiq edirəm _____
(kafedra müdiri)

İmza: _____

Tarix: “ _____ ” _____ 20 _____ -ci il

Kafedra: _____ Torpaqşünaslıq _____

Fakültə: _____ Ekologiya və torpaqşünaslıq _____

I. Fənn haqqında məlumat

Fənnin adı: _____ Ümumi torpaqşünaslıq-1 _____

Tədris yükü (saat) cəmi: _____ 60 müəhazirə 30 seminar _____ praktik (laboratoriya) 15 _____

Tədris ili _____ 2015-2016 _____ Semestr _____ payız _____ Bölmə _____ azərbaycan _____

Kredit sayı (hər 15 saata 1 kredit) _____ 4 _____

II. Müəllim haqqında məlumat: _____ Akademik Məmmədov Qərib Şamil oğlu _____

(Soyadı, adı, atasının adı, elmi adı və dərəcəsi)

Məsləhət günləri və saatları: _____ I və IV _____ gün 14⁰⁰ -15⁰⁰ _____

E-mail ünvanı: _____

İş telefonu: _____ 510-18 76 _____

III. Tələb olunan dərsliklər və dərs vəsaitləri:

Əsas:

1. Məmmədov Q.Ş. Torpaqşünaslıq və torpaq coğrafiyasının əsasları Bakı, "Elm", 2007, 664 s.
2. Cəfərov M.İ. Torpaqşünaslıq. Bakı, Elm, 2005.
3. Cəfərov M.İ., Nəciyev O.M. Torpaqşünaslıqdan praktikum. Bakı, "Maarif" 1984.
4. Əhmədov Ə.R. Torpaqşünaslıq bitkiçiliyinin əsasları ilə. Bakı, "Şirvanəşr", 2001.
5. Вальков В.Ф., Казеев К.Ш., Колесников С.И. Почвоведение. М., 2006.
6. Почвоведение. /под ред. И.С.Кауричева. Москва, Агропромиздат, 1989, 719 с.

Əlavə:

1. Алиев Г.А. Почвы Большого Кавказа (в пределах Азербайджанской ССР). Часть 1, Баку, 1978.
2. Богатырев Л.Г., Васильевская В.Д., Владыченский А.С. и др. Почвоведение . Часть 2. Типы почв, их география и использование. Изд-во « Высшая школа » , Москва, 1988.
3. Волобуев В.Р. Система почв мира .Баку, Изд-во АН Аз. ССР, 1973.
4. Babayev M.R., Həsənov V.H. Azərbaycan torpaqlarının müasir təsnifatı və nomenklaturasının nəzəri əsasları. Bakı, 2001.

IV. Fənnin təsviri və məqsədi:

(Fənn haqqında qısa məlumat, onunla şərtləşən fənlər (bilavasitə bağlı olan/uyğun gələn), fənnin tədrisinin məqsədləri. Bu fənni öyrənməklə tələbələrin nəyi biləcəkləri, nəyə nail olacaqları və hansı vərdislərə yiyələnəcəkləri qeyd edilir)

Kursun qısa təsviri: Torpaqşünaslıq təbiət elmləri sırasına daxil olub, onun öyrəndiyi obyekt torpaqdır. Dağ süxurlarının (fərqi yoxdur hansı) su, hava və müxtəlif növ canlı və cansız orqanizmlərin birgə təsiri ilə təbii dəyişilmiş üst və ya xarici qatı torpaq adlanır. Torpaq- iqlimin, bitki və heyvanat aləminin, dağ süxurların tərkib və quruluşunun, ərazinin relyefinin və ən nəhayət, ölkənin yaşının çox mürəkkəb qarşılıqlı təsiri nəticəsində yaranmışdır. Torpağın əsas xassəsi onun münbitliyidir. Münbitlik- torpağın bitkinin normal yaşaması və inkişafı üçün lazım olan qida elementlər və su, onun kök sistemini isə hava və istiliklə təmin etmək qabiliyyətidir. Torpaqşünaslıq fizika, kimya, biologiya, geologiya, coğrafiya, mineralogiya, geobotanika, riyaziyyat və s. elmlərlə sıx qarşılıqlı əlaqədədir.

Kursun məqsədi: Torpağı, onun genezisini, quruluşunu, tərkib və xassələrini; torpaqların coğrafi yayılmasının qanunauyğunluqlarını ; torpağın əsas xassəsi olan münbitliyinin formalaşmasını və inkişafını müəyyən edən ətraf mühitlə qarşılıqlı əlaqəsini; torpaqdan kənd təsərrüfatında və iqtisadiyyatın digər sahələrində səmərəli istifadənin yollarını və torpaq örtüyünün kənd təsərrüfatında istifadəsi şəraitində dəyişkənliyini öyrənir.

V. Fənnin təqvim planı:

Həftələr	Mövzunun adı və qısa icmalı	Mühazirə	Məşğələ	Saat	Tarix
	Mövzu № 1 Torpaqşünaslıq elminin inkişaf tarixi. Qısa icmalı: <i>Torpaq haqqında V.V.Dokuçayev təlimi. Torpaqşünaslığın meydana gəlməsi və onun əsas inkişaf mərhələləri. Torpaqşünaslıq elminin digər elmlərlə əlaqəsi və onun iqtisadiyyatda əhəmiyyəti. Torpaq, biosferin komponenti kimi və torpağın biosferdəki funksiyaları. Torpaqşünaslığın metodoloji prinsipləri. Torpaqşünaslıq elminin tədqiqat metodları.</i>	Mühazirə		2	

	7. Oxu materialları (kitabın adı, müəlliflər və lazımı səhifələr göstərilməklə): Məmmədov Q.Ş. Torpaqşünaslıq və torpaq coğrafiyasının əsasları Bakı, "Elm", 2007, s. 21-30 Cəfərov M.İ. Torpaqşünaslıq. Bakı, Elm, 2005. s. 6-10				
	Mövzu № 2 Aşınma prosesi. Qısa icmalı: <i>Dağ süxurların və mineralların aşınması. Aşınmanın növləri (fiziki, kimyəvi, bioloji) və onu törədən amillər. Torpağın mineral hissəsinin mənşəyi, tərkibi və çevrilmə xüsusiyyətləri. Maddələrin böyük geoloji dövrəni. Torpaqəmələgətirən süxurlar (maqmatik, metamorfik, çökmə). Torpağın qranulometrik (mexaniki) tərkibi.</i> Oxu materialları (kitabın adı, müəlliflər və lazımı səhifələr göstərilməklə): Məmmədov Q.Ş. Torpaqşünaslıq və torpaq coğrafiyasının əsasları Bakı, "Elm", 2007, s. 70-78	Mühazirə		2	
Həftələr	Mövzunun adı və qısa icmalı	Mühazirə	Məşğələ	Saat	Tarix
	Mövzu № 3 Torpaqəmələgəlmə prosesinin ümumi sxemi. Qısa icmalı: <i>Torpaqəmələgəlmə prosesinin mərhələləri (torpaqəmələgəlmənin başlanğıc mərhələsi, torpağın inkişaf mərhələsi, torpağın yetkinləşmiş və ya klimaks mərhələsi). Maddələrin bioloji və biogeokimyəvi dövrəni. Torpaqəmələgətirən amillər (torpaqəmələgətirən süxurlar, iqlim, bitki və heyvanat aləmi, relyef, ərazinin yaşı, insanın təsərrüfat fəaliyyəti). Torpağın morfoloji əlamətləri. Torpağın və onun münbitliyinin əmələgəlməsində canlı orqanizmlərin rolu.</i> Oxu materialları (kitabın adı, müəlliflər və lazımı səhifələr göstərilməklə): 1. Məmmədov Q.Ş. Torpaqşünaslıq və torpaq coğrafiyasının əsasları Bakı, "Elm", 2007, s. 45-63 2. Почвоведение. /под ред. И.С.Кауричева. Москва, Агропромиздат, 1989, с. 31-46	Mühazirə		2	
	Mövzu № 4 Torpağın üzvi hissəsi. Qısa icmalı:	Mühazirə		2	

	<p><i>Torpağa daxil olan üzvi qalıqların miqdarı, tərkibi və parçalanması. Humus haqqında anlayış. Humus maddəsinin tərkibi, xassəsi və təsnifatı. Humifikasiya prosesi və ona təsir edən amillər. Torpaqda humusun rolu və əhəmiyyəti.</i></p> <p>Oxu materialları (kitabın adı, müəlliflər və lazımı səhifələr göstərilməklə):</p> <p>1. Məmmədov Q.Ş. Torpaqşünaslıq və torpaq coğrafiyasının əsasları Bakı, "Elm", 2007, s.116-128</p> <p>2. Почвоведение. /под ред. И.С.Кауричева. Москва, Агропромиздат, 1989, с. 109-135</p>				
	<p>Mövzu № 5 Torpağın kimyəvi tərkibi və radioaktivliyi.</p> <p>Qısa icmal:</p> <p><i>Torpağın fazaları (bərk, qaz, maye və canlı) .Torpaqda kimyəvi elementlərin forması və bitkilər tərəfindən mənimsənilməsi. Torpaq mikroelementləri .Torpağın radioaktivliyi.</i></p> <p>Oxu materialları (kitabın adı, müəlliflər və lazımı səhifələr göstərilməklə):</p> <p>1. Məmmədov Q.Ş. Torpaqşünaslıq və torpaq coğrafiyasının əsasları Bakı, "Elm", 2007, s.131-143</p> <p>2. Почвоведение. /под ред. И.С.Кауричева. Москва, Агропромиздат, 1989, с. 136-152</p>	Mühazirə		2	
	<p>Mövzu № 6 Torpaq kolloidləri.</p> <p>Qısa icmal:</p> <p><i>Kolloidlər haqqında anlayış. Torpaq kolloidlərinin əmələgəlməsi, tərkibi və xassələri. Kolloid hissəciklərin elektrik yükü. Kolloidlərin koagulyasiyası (pıxtalaşması) və peptizasiyası</i></p> <p>Oxu materialları (kitabın adı, müəlliflər və lazımı səhifələr göstərilməklə):</p> <p>1. Məmmədov Q.Ş. Torpaqşünaslıq və torpaq coğrafiyasının əsasları Bakı, "Elm", 2007, s.147-151</p> <p>2. Почвоведение. /под ред. И.С.Кауричева. Москва, Агропромиздат, 1989, с. 153-158</p>	Mühazirə		2	
	<p>Mövzu № 7 Torpağın udma qabiliyyəti və reaksiyası.</p>	Mühazirə		2	

	<p>Qısa icmal:</p> <p><i>Torpağın udma qabiliyyətinin növləri(mexaniki, fiziki, fiziki-kimyəvi və ya mübadiləli, kimyəvi, bioloji udma).Torpağın udma tutumu.Əsaslarla doymuş və doymamış torpaqlar.Torpağın turşuluğu və onun növləri.Torpağın qələviliyi.Torpağın buferlik qabiliyyəti.</i></p> <p>Oxu materialları (kitabın adı, müəlliflər və lazımı səhifələr göstərməklə): Məmmədov Q.Ş. Torpaqsüənəslıq və torpaq coğrafiyasının əsasları Bakı, "Elm", 2007, s.151-161</p>				
	<p>Mövzu № 8 Torpağın strukturu.</p> <p>Qısa icmal:</p> <p><i>Torpaq strukturunun əmələgəlməsi və onun növləri. Suyadavamlı və suyadavamsız struktura. Torpaq strukturunun dağılmasına səbəb olan amillər .Torpaq strukturunun yaxşılaşdırılması yolları. Torpaq strukturunun aqronomik əhəmiyyəti.</i></p> <p>Oxu materialları (kitabın adı, müəlliflər və lazımı səhifələr göstərməklə): Məmmədov Q.Ş. Torpaqsüənəslıq və torpaq coğrafiyasının əsasları Bakı, "Elm", 2007, s.165-171</p>	Mühazirə		2	
	<p>Mövzu № 9 Torpağın ümumi fiziki və fiziki-mexaniki xassələri.</p> <p>Qısa icmal:</p> <p><i>Torpağın həcm (sıxlığı) və xüsusi çəkisi (bərk fazasının sıxlığı). Torpağın məsaməliyi. Torpağın məsaməliyi. Torpağın rabitəliliyi.Torpağın yapışqanlığı.Torpağın plastikliyi.Torpağın şişməsi.Torpağın xüsusi müqaviməti.Torpağın fiziki və bioloji yetişkənliyi.</i></p> <p>Oxu materialları (kitabın adı, müəlliflər və lazımı səhifələr göstərməklə): Məmmədov Q.Ş. Torpaqsüənəslıq və torpaq coğrafiyasının əsasları Bakı, "Elm", 2007, s.172-175</p>	Mühazirə		2	
	<p>Mövzu № 10 Torpağın su xassələri və su rejimi.</p> <p>Qısa icmal:</p> <p><i>Torpaqda suyun formaları və onların bitkilər tərəfindən mənimsənilməsi.Torpağın</i></p>	Mühazirə		2	

	<p><i>su xassələri (torpağın sututumu və yaxud susaxlama qabiliyyəti, torpağın sukeçiriciliyi və ya susizdirməsi, torpağın suqaldırma qabiliyyəti).Torpağın su balansı və su rejimi.Torpağın su rejiminin tənzimlənməsi.</i></p> <p>Oxu materialları (kitabın adı, müəlliflər və lazımı səhifələr göstərməklə): Məmmədov Q.Ş. Torpaqsünaslıq və torpaq coğrafiyasının əsasları Bakı, "Elm", 2007, s.179-194</p>				
	<p>Mövzu № 11 Torpaq məhlulu və torpaqda oksidləşmə-reduksiya prosesləri. Qısa icmal: <i>Torpaq məhlulunun tərkibi və qatılığı.Torpaqda osidləşmə-reduksiya prosesləri.Torpaq məhlulunun ayırma üsulları.</i></p> <p>Oxu materialları (kitabın adı, müəlliflər və lazımı səhifələr göstərməklə): 1.Məmmədov Q.Ş. Torpaqsünaslıq və torpaq coğrafiyasının əsasları Bakı, "Elm", 2007, s.215-218 2.Почвоведение. /под ред. И.С.Кауричева. Москва, Агропромиздат, 1989,с. 243-254</p>	Mühazirə		2	
	<p>Mövzu № 12 Torpaq havası və torpağın hava rejimi. Qısa icmal: <i>Torpaq havası, onun tərkibi və əhəmiyyəti.Torpağın hava xassələri (torpağın hava tutumu və hava keçiriciliyi).Torpaq və atmosfer havası arasında mübadilə prosesi və ona təsir edən amillər.Torpağın hava rejimi və onun tənzimlənməsi.</i></p> <p>Oxu materialları (kitabın adı, müəlliflər və lazımı səhifələr göstərməklə): Məmmədov Q.Ş. Torpaqsünaslıq və torpaq coğrafiyasının əsasları Bakı, "Elm", 2007, s.196-202</p>	Mühazirə		2	
	<p>Mövzu № 13 Torpağın istilik xassələri və istilik rejimi. Qısa icmal: <i>Torpaqda istiliyin mənbəyi.Torpağın istilik xassələri (torpağın istilik udma qabiliyyəti, torpağın istilik tutumu və torpağın istilikkeçiriciliyi).Torpağın istilik rejimi və</i></p>	Mühazirə		2	

	<p><i>istilik balansı.Torpağın istilik rejiminin tənzimlənməsi.</i></p> <p>Oxu materialları (kitabın adı, müəlliflər və lazımı səhifələr göstərməklə): Məmmədov Q.Ş. Torpaqsüənəşliq və torpaq coğrafiyasının əsasları Bakı, "Elm", 2007, s.204-208</p>				
	<p>Mövzu № 14 Torpağın münbitliyi. Qısa icmal: <i>Torpaq münbitliyi haqqında anlayış.Torpaq münbitliyinin növləri (təbii, süni, effektiv və ya iqtisadi). Münbitliyin təkrar istehsalı.Torpaq münbitliyinin keyfiyyətə qiymətləndirilməsi.</i></p> <p>Oxu materialları (kitabın adı, müəlliflər və lazımı səhifələr göstərməklə): Məmmədov Q.Ş. Torpaqsüənəşliq və torpaq coğrafiyasının əsasları Bakı, "Elm", 2007, s.223-226</p>	Mühazirə		2	
	<p>Mövzu № 15 Torpaqların təsnifatı və coğrafi yayılmasının əsas qanunauyğunluqları. Qısa icmal: <i>Torpaqların təsnifatı (torpaqların mənşəyinə və xassələrinə görə qruplaşdırılması, torpaqların təsnifatında taksonomik vahidlər). Torpaqların nomenklaturası və diaqnostikası. Torpaqların coğrafi yayılmasının əsas qanunauyğunluqları. Rusiya, Mərkəzi Asiya və Cənubi Qafqaz ərazilərinin torpaq-coğrafi rayonlaşdırılması.</i></p> <p>Oxu materialları (kitabın adı, müəlliflər və lazımı səhifələr göstərməklə): Məmmədov Q.Ş. Torpaqsüənəşliq və torpaq coğrafiyasının əsasları Bakı, "Elm", 2007, s.232-246</p>	Mühazirə		2	

VI. İmtahanın keçirilməsi forması -vazılı, şifahi, dialoq və ya test.

VII. Semestr ərzində qiymətləndirmə və bal bölgüsü:

Balların maksimum miqdarı – 100 bal.

A) Semestr ərzində toplanan maksimum bal – 50 bal.

Dərsə davamiyyətə görə	10 bal
Tələbələrin sərbəst işinə (referat, prezentasiya, tədqiqat işi və s.) görə Qeyd: Plagiat halları qəti qadağandır! Sərbəst işlə əlaqədar bütün tapşırıqların qısa təsviri, təqdim olunma şərtləri, vaxtı və qiymətləndirmə üsulu dəqiq göstərilir.	10 bal

Seminar (məşğələ) və ya laboratoriya dərslərinin nəticələrinə görə (eyni fəndən həm seminar (məşğələ), həm də laboratoriya dərsləri nəzərdə tutulduğu halda onların hər birinə 10 bal ayrılır). Əgər fənnin tədrisi yalnız mühazirə, seminar (məşğələ) şəklində nəzərdə tutularsa bu zaman davamiyyətə və sərbəst işə ayrılmış ballar istisna olmaqla qalan 30 bal tədrisin bu növ göstəricilərinə görə hesablanır.	20 bal
Kurs işinin hazırlanmasına və müdafiəsinə görə (fənn üzrə kurs işi (layihəsi) nəzərdə tutulmayıbsa, ona ayrılan 10 bal seminar (məşğələ) və ya laboratoriya dərslərinə əlavə olunur).	10 bal

B) Semestr imtahanı nəticəsinə görə - maksimum 50 bal

Hər biletdə – 5 sual, hər suala – 10 bal verilir

Qeyd: Tələbənin imtahandan topladığı balın miqdarı 17-dən az olmamalıdır.

C) Semestr nəticəsinə görə qiymətləndirmə (imtahan və imtahana qədər toplanan ballar əsasında):

91 – 100 bal	əla	A
81 – 90 bal	çox yaxşı	B
71 – 80 bal	yaxşı	C
61 – 70 bal	kafi	D
51 – 60 bal	qənaətbəxş	E
51 baldan aşağı	qeyri-kafi	F

Müəllim: _____

İmza: _____

(soyadı, adı, atasının adı)

Tarix: _____